

Τάσος Ανθουλιάς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

Από τους αρχαίους χρόνους
ως το 2020 μ.Χ.

Η Νάξος είναι το μεγαλύτερο και το πιο εύφορο
νησί των Κυκλάδων.
Υπήρξε το κέντρο του αρχαϊκού κυκλαδικού πολιτισμού.

ΧΕΛΙΔΟΝΙ 2025

Ο Δίας έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες ότι γεννήθηκε στην Κρήτη, στη σπηλιά Ιδαίον Άντρον, αλλά μεγάλωσε στη Νάξο. Κι έτσι το ψηλότερο βουνό του νησιού πήρε το όνομά του (Ζευς ή, για τους ντόπιους, Ζας).

Στη Νάξο εγκατέλειψε ο Θησέας την Αριάδνη, η οποία τον είχε βοηθήσει προηγουμένως στην Κρήτη να σκοτώσει τον Μινώταυρο με τον όρο να την πάρει μαζί του. Ο Θησέας τήρησε την υπόσχεσή του και την πήρε μαζί του επιστρέφοντας από την Κρήτη. Όταν όμως σταμάτησε στη Νάξο για ανεφοδιασμό, την εγκατέλειψε εκεί.

Η Νάξος κατοικήθηκε από τη μέση παλαιολιθική εποχή (80.000 έως 130.000 π.Χ.), πιθανόν από ανθρώπους του τύπου Νεάντερταλ. Επίσης έχουν βρεθεί ίχνη κατοίκησης της μεσολιθικής εποχής (περίπου 9.000 π.Χ.). Οι ανασκαφές αυτές έγιναν στις αρχές του 21ου αιώνα.

Πρώτοι κάτοικοι της Νάξου θεωρούνται οι Θράκες. Τους διαδέχθηκαν οι Κάρες. Ήρθαν από τη Μικρά Ασία έχοντας επικεφαλής τον Νάξο, από τον οποίο πήρε το όνομά του το νησί. Στη φωτογραφία πέτρινο σκεύος (2.800 - 2.200 π.Χ.).

Η Μυκηναϊκή περίοδος υπήρξε από το 1.400 ως το 1.100 π.Χ. Ευρήματα (αγγεία, όπλα, σκεύη κλπ.) εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο της Νάξου.

Κατά τον 8ο αιώνα π.Χ. η Νάξος εποικίζεται από Ίωνες και ξεκινά μια μεγάλη περίοδος ανάπτυξης για το νησί. Ο Ναός του Απόλλωνα ξεκίνησε να χτίζεται τον 6ο αιώνα π.Χ. Ο όρος «Πορτάρα» αφορά την τεράστια μαρμάρινη πύλη του ναού. Βρίσκεται στο «Νησί του Βάκχου», στο βόρειο άκρο του λιμανιού της Νάξου. Σύμφωνα με τη μυθολογία, σε αυτό το νησάκι ο Θησέας

εγκατέλειψε την Αριάδνη, την οποία μετά απήγαγε ο Διόνυσος με την ακολουθία του.

Η «Σφίγγα των Ναξίων» είναι άγαλμα κολοσσιαίου μεγέθους που έστειλε γύρω στο 560 π.Χ. η Νάξος ως προσφορά στο ιερό του Απόλλωνα στο μαντείο των Δελφών. Εξέφραζε συμβολικά την πολιτική, οικονομική και καλλιτεχνική υπεροχή της Νάξου κατά την αρχαϊκή περίοδο. Βρέθηκε το 1861 κατά τη διάρκεια ανασκαφών και φυλάσσεται στο αρχαιολογικό μουσείο των Δελφών.

Οι Πέρσες μετά από πολιορκία κατακτούν τη Νάξο και την καταστρέφουν. Το 480 π.Χ. η Νάξος παίρνει μέρος στη ναυμαχία της Σαλαμίνας με 4 τριήρεις. Μετά από την τελική ήττα των Περσών από τους Έλληνες, η Νάξος εξαναγκάστηκε να γίνει μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας. Από την εποχή εκείνη σώζεται ο ναός της Δήμητρας, ο οποίος έχει εν μέρει αναστηλωθεί.

Μετά το τέλος της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, ύστερα από περίπου ενάμιση αιώνα, η Νάξος υπήρξε έρμαιο των εκάστοτε θαλασσοκρατόρων και ουσιαστικά δεν κατάφερε ποτέ να ανακάμψει και να ξανακερδίσει την παλιά της δόξα και σημασία.

Η Νάξος ανήκε κατά τους βυζαντινούς χρόνους στο Θέμα του Αιγαίου. Στη Νάξο βρίσκονται πολλές βυζαντινές εκκλησίες. Πιο γνωστή είναι η Παναγία η Δροσιανή, η οποία διέθετε 3 στρώσεις τοιχογραφιών με την παλαιότερη να ανάγεται στον 7ο αιώνα μ.Χ.

Στην ορεινή Νάξο δεσπόζει, σε θέση εποπτείας της ανατολικής Νάξου και των ακτών της, το πυργομοναστήρι του Φωτοδότη Χριστού. Πρόκειται για το παλαιότερο μοναστήρι της Νάξου με αρχική κτίση τον 6ο αιώνα μ.Χ.

Από τον 11ο μέχρι και τον 14ο αιώνα Μικρασιάτες άρχισαν να φτάνουν στη Νάξο. Το 1207 ο Ενετός Μάρκος Σανούδος, πολιορκησε και κατέλαβε το βυζαντινό κάστρο τού Απαλίου, όπου είχε μεταφερθεί η πρωτεύουσα του νησιού, στο οποίο είχαν οχυρωθεί Γενοβάτες πειρατές. Κατέκτησε το νησί και στη συνέχεια

κυριάρχησε στα περισσότερα νησιά του Αιγαίου, ιδρύοντας το Δουκάτο της Νάξου. Έκτισε τη μεσαιωνική καστροπολιτεία στα ερείπια της παλιάς ακρόπολης και εγκαταστάθηκε εκεί μαζί με Ενετούς ευγενείς κάνοντας τον νέο οικισμό (Χώρα) την πρωτεύουσα του Δουκάτου. Έκτοτε η Χώρα παραμένει ως η πρωτεύουσα του νησιού.

Το 1537 η Νάξος, όπως και τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου, κατελήφθη από τον Τούρκο ναύαρχο Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα. Η οθωμανική διοίκηση παρέμεινε ουσιαστικά στα χέρια των Ενετών. Οι Οθωμανοί ικανοποιήθηκαν από τους φόρους που επέβαλαν. Πολύ λίγοι Τούρκοι εγκαταστάθηκαν στη Νάξο και η τουρκική επιρροή στο νησί ήταν ασήμαντη. Η οθωμανική κυριαρχία διήρκεσε μέχρι το 1821, όταν τα νησιά επαναστάτησαν. Η Νάξος εντάχθηκε τελικά στο ελληνικό κράτος το 1832.

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή το 1922 και την Ανταλλαγή πληθυσμών το 1923-1924, καταφθάνουν στο νησί πολλοί Έλληνες Μικρασιάτες πρόσφυγες οι οποίοι εγκαθίστανται στη Νάξο. Οι Μικρασιάτες εμπλούτισαν την τοπική κοινωνία πολιτιστικά και οικονομικά, συμβάλλοντας στην ανάπτυξή της. Στη φωτογραφία το λιμάνι της Νάξου.

Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης γεννήθηκε στη Νάξο το 1921. Ο πατέρας του καταγόταν από τη Χίο, ενώ η μητέρα του προερχόταν από παλιά αρχοντική οικογένεια της Κωνσταντινούπολης. Έγραψε θεατρικά έργα, όπως «Η αυλή των θαυμάτων» και «Το μεγάλο μας τσίρκο». Έγραψε επίσης σενάρια κινηματογραφικών ταινιών, όπως «Στέλλα» και «Ο δράκος».

Ο Μανώλης Γλέζος γεννήθηκε στη Νάξο το 1922. Ήταν πολιτικός της Αριστεράς. Μαζί με τον Λάκη Σάντα μια νύχτα του Μαΐου του 1941 κατέβασαν τη σημαία της Ναζιστικής Γερμανίας από τον ιστό του βράχου της Ακρόπολης.

